

Manual de bones pràctiques per a la recerca a MútuaTerrassa

Comissió de Recerca

Juliol 2015

Grup de treball: M. Jesús Arranz, Laura Buguñá, Àngels Jaén, Olga Monistrol
i Salvador Quintana

Col·laboració: Conxi Caro

ÍNDEX

1. Introducció	3
2. Planificació i preparació de protocols de recerca	5
3. Consideracions ètiques	8
4. Registre, documentació, emmagatzematge, custòdia i compartició de les dades clíniques i el material biològic resultant de la recerca	10
5. Supervisió del personal investigador en formació	12
6. Autories i contribucions	14
7. Conflictes d'interessos	18
8. Propietat intel·lectual i industrial	20
9. Citació de la producció científica	23
10. Bibliografia	24

1. Introducció

1.1. Introducció i definició

Aquest *Manual de bones pràctiques* és un conjunt de recomanacions i compromisos sobre la pràctica de l'activitat científica. L'objectiu és garantir la qualitat científica en tots els seus àmbits i preveure problemes d'integritat en el comportament dels investigadors.

El document ha estat elaborat majoritàriament per membres de la Comissió de Recerca de MútuaTerrassa, de la qual formen part investigadors de diferents àrees i especialitats dels centres de MútuaTerrassa. Per elaborar-lo s'han basat en la Carta Europea de l'Investigador i altres documents de bones pràctiques científiques d'institucions públiques de recerca. El document ha estat aprovat per la Comissió de Recerca en la reunió del 28 de setembre del 2015.

Considerem que aquest manual ha de contribuir a garantir que la recerca que es porti a terme a MútuaTerrassa es faci d'acord amb la legislació vigent i amb les normes ètiques acceptades per la comunitat científica.

El document és complementari a les normes legals existents al respecte i els membres de la comissió, juntament amb la Fundació de Docència i Recerca de MútuaTerrassa (FMT), han de fer-ne difusió entre els professionals dels equips de recerca i els nous investigadors.

1.2. Objectius i abast

El *Manual de bones pràctiques* és un document on s'estableixen unes pautes d'actuació per al desenvolupament de l'activitat de recerca a MútuaTerrassa.

Els seus objectius són:

- Garantir la qualitat de la recerca en tots els seus àmbits
- Establir pautes d'honestedat, responsabilitat i rigor en la recerca

Aquest document és d'aplicació per a tot el personal del Grup MútuaTerrassa que duu a terme activitats de recerca de qualsevol naturalesa.

2. Planificació i preparació de protocols de recerca

2.1. Projecte escrit i subjecte a l'escrutini de tercers

Tota recerca, abans de començar, ha d'estar prèviament formulada en un document escrit: el **protocol de recerca**. El text del protocol generalment coincideix amb la memòria necessària per tal d'obtenir permisos i recursos.

Un protocol de recerca ha d'incloure, com a mínim, els antecedents de la proposta, els objectius concrets, la metodologia que cal emprar, el pla de treball i el calendari previst, els recursos disponibles i els necessaris, i l'equip participant. En funció del tipus d'estudi, també pot incloure aspectes ètics i legals i les previsions de seguretat. Així mateix, és convenient que inclogui un pla de comunicació.

Si el protocol implica directament persones, animals d'experimentació o material d'origen embrionari humà, el text ha d'haver estat examinat de manera independent per un comitè ètic d'investigació clínica (CEIC) (vegeu l'apartat 3 d'aquest document, "Consideracions ètiques").

2.2. Ampliació o modificació del protocol de recerca

Qualsevol modificació que es faci sobre el protocol aprovat haurà de tenir les mateixes autoritzacions que el protocol original.

Per tant, el desenvolupament d'una pregunta de recerca addicional o imprevista conduirà a la redacció per escrit del corresponent protocol complementari, abans de procedir-ne a l'execució. Si les derivacions de la nova pregunta ho exigeixen, el protocol haurà de seguir els procediments d'autorització i supervisió externs establerts. Això és indispensable quan la recerca implica directament persones, animals d'experimentació o material d'origen embrionari humà, i en alguns casos d'ampliació o canvi dels objectius primaris de la recerca (per exemple, en relació amb l'ús de material biològic

emmagatzemat per a finalitats diferents a les previstes en el protocol original, material en què estan identificats els subjectes font).

2.3. Compromís de divulgació del protocol

Un protocol de recerca, o una part d'aquest, s'ha de divulgar el màxim possible, tret que per raons de competitivitat i confidencialitat s'hagi convingut la distribució temporalment restringida de determinats protocols, o una part d'aquests.

2.4. Recerques excepcionalment urgents

Quan unes determinades circumstàncies de seguretat o salut pública exigeixen l'establiment d'una recerca d'iniciació immediata, especialment quan hi són implicades persones o animals d'experimentació, l'inici de les activitats ha de quedar igualment suportat per un protocol d'actuació, encara que sigui simplificat. Els protocols simplificats o efectuats de forma urgent, quan sigui possible, han de ser igualment revisats externament i tramitats segons els procediments exigits en els protocols regulars.

2.5. Ús d'instal·lacions o equipaments aliens

Tot protocol de recerca que comporti la utilització d'instal·lacions o equipaments d'assistència sanitària propis o aliens, o de qualsevol instal·lació o equipament de recerca que no sigui d'ús exclusivament propi, requereix l'aprovació prèvia del responsable de la institució, centre, instal·lació o equipament que s'hagi d'utilitzar.

2.6. Projectes en col·laboració

Quan en un projecte de recerca està prevista la participació de diferents grups d'un mateix centre o de diferents centres, cal formalitzar per escrit l'abast i els terminis de la col·laboració conjunta.

3. Consideracions ètiques

Si l'estudi implica directament la participació de persones, animals d'experimentació o material d'origen embrionari humà, el projecte ha d'haver estat examinat de forma independent per un comitè ètic d'investigació clínica (CEIC). Se sobreentén que aquest comitè independent ha d'actuar de conformitat amb les lleis i reglaments vigents en el lloc on es desenvolupa la investigació i que es basa en la Declaració d'Hèlsinki de l'Associació Mèdica Mundial (vegeu l'apartat "Bibliografia": 1).

3.1. Recerca amb éssers humans

Cal tenir molta cura en tot allò referent a la informació sobre el propòsit, molèsties i possibles beneficis i riscos de la recerca, l'obtenció del consentiment i la confidencialitat de les dades, mostres i resultats obtinguts. De la mateixa manera, atès que el procés d'obtenció de mostres és complex i no sempre susceptible de ser repetit, l'equip de recerca ha de prestar especial atenció a la qualitat de la recollida i a la custòdia de les dades.

3.2. Protecció de les dades de caràcter personal

Si l'estudi de recerca implica la utilització de fitxers informàtics institucionals o l'elaboració de bases de dades amb informació relativa a persones, cal garantir l'anonimat dels participants i complir la normativa vigent sobre registres de bases de dades i sobre la Llei orgànica de protecció de dades (LOPD).

3.3. Consentiment informat

El consentiment informat s'ha d'adaptar a les exigències ètiques i legals vigents, i ha d'incloure almenys els apartats següents:

- El respecte i l'autonomia del pacient
- La qualitat de la informació aportada
- La garantia d'assegurar la mateixa qualitat assistencial en cas de negativa a participar-hi
- La correcta identificació de l'investigador principal i com contactar amb ell o una altra persona de l'equip d'investigació que pugui contestar qualsevol dubte relacionat amb el projecte

Igualment, s'ha de tenir especial cura en el cas de la demanda de participació per a un assaig clínic de poblacions vulnerables, menors, incapacitats, etc., i actuar segons la normativa vigent en cada cas.

3.4. Consentiment en mostres humanes

El consentiment de les persones permetrà l'ús de les mostres per a projectes relacionats amb el proposat inicialment. En el cas d'utilitzar-les amb finalitats diferents a les previstes en el moment de la donació, caldrà fer una consulta al CEIC, que serà qui valorarà si cal renovar el consentiment o donarà autorització per a l'estudi en els casos excepcionals que consideri convenients.

4. Registre, documentació, emmagatzematge, custòdia i compartició de les dades clíniques i el material biològic resultant de la recerca

4.1. Tractament de les dades clíniques relacionades amb material biològic

- Abans de començar una col·lecció per a un projecte de recerca, s'ha de comprovar l'existència de permís ètic i de consentiment per part del donant per a l'emmagatzematge de dades i material biològic.
- En els casos específics de recerques que impliquin la utilització de material biològic de persones que hagin mort, el CEIC pot decidir l'autorització o no d'aquestes investigacions.
- Les dades clíniques associades a material biològic de recerca han de ser degudament anonimitzades per complir amb la regulació vigent, com s'ha explicat en la secció anterior.
- S'han de crear còpies de seguretat de les bases de dades, preferentment en equips, dispositius o espais diferents, per assegurar la informació.
- El manteniment de les bases de dades associades amb un estudi és responsabilitat del grup que ha iniciat l'estudi, durant tota la duració de l'estudi i durant el temps especificat d'emmagatzematge. Aquestes bases de dades s'han de compartir amb els investigadors que ho sol·licitin i continuaran sent propietat de MútuaTerrassa.
- Tota la informació referent als resultats de qualsevol investigació ha de guardar-se (en paper i/o suport magnètic) durant un mínim de vuit anys.

4.2. Tractament de material biològic per a la recerca científica

- Abans d'utilitzar els equipaments i espais del laboratori de recerca de la FMT, s'ha de contactar amb el coordinador de l'àrea, o amb el *manager* de laboratori, per tal d'obtenir informació sobre la capacitat i els mètodes d'emmagatzematge, i sobre el funcionament i l'operativa dels equipaments requerits.
- **Emmagatzematge.** Les mostres i materials biològics emmagatzemats han de ser anonimitzats, de manera que no tinguin cap tipus d'informació (per exemple, el número d'història clínica) que pugui dur a la identificació del donant de la mostra. Les mostres s'han de marcar clarament amb un codi de laboratori que permeti identificar l'estudi a què pertanyen i el nom del curador o responsable de la col·lecció. Finalment, les mostres s'han de guardar degudament en recipients adequats (per exemple, criotubs i crioboxes per a les mostres emmagatzemades a -80°C), per tal que estiguin protegides.
- **Curador de mostres.** S'ha de nomenar un curador de mostres, que serà la persona responsable de tots els materials relacionats amb l'estudi emmagatzemats en el laboratori. Serà la persona amb qui caldrà contactar en cas de problemes amb les mostres o amb els equipaments i espais on es troben. El curador s'encarrega del monitoratge periòdic de l'estat de les mostres col·leccionades. Les mostres s'han de destruir quan s'acabi el temps d'emmagatzematge permès pels donants, i és el curador de la col·lecció qui s'ha d'encarregar de destruir-les.
- **Registre de col·lecció.** En començar la col·lecció, cal registrar-la a la corresponent pàgina del web de l'Institut de Salut Carlos III (<https://biobancos.isciii.es/seleccion.aspx>), amb el nom del curador o persona responsable.
- **Transferència de material a altres centres.** Només es pot transferir material biològic a altres centres en el cas de protocols multicèntrics autoritzats o bé en cas de tenir un conveni de transferència de materials firmat.

5. Supervisió del personal investigador en formació

5.1. Assignació d'un mentor

Tota persona que es vinculi a algun dels nostres centres mitjançant contracte o beca amb la finalitat d'adquirir qualsevol tipus de formació com a científic o tècnic d'ajut a la recerca tindrà assignat un mentor (tutor o director de tesi o projecte) expert en els temes d'interès.

5.2. Responsabilitat del mentor

El mentor aconsella la persona en formació sobre els objectius i es responsabilitza del seu procés educatiu; l'ajuda i la guia per tal que es compleixin les expectatives formatives segons els propòsits inicials i en la mitjana de temps prevista; i procura proporcionar-li les millors condicions possibles per a la seva projecció científica futura.

5.3. Límits en el nombre de persones a càrrec d'un únic mentor

Per tal que un mentor pugui complir adequadament les seves obligacions, no pot tenir més de cinc persones al seu càrrec.

5.4. Drets i obligacions del personal en formació

El personal en formació té drets i obligacions diferents als de la resta de persones vinculades contractualment amb el centre. El mentor ha de ser especialment diligent amb el personal científic en formació i evitar que s'impliqui en tasques alienes a la seva formació.

5.5. Obligacions del mentor

Les obligacions específiques del mentor són:

- Interaccionar personalment i de manera regular amb el personal en formació al seu càrrec per tal de supervisar les tasques encomanades i garantir-ne el compliment.
- Propiciar la celebració periòdica de reunions per discutir l'avenç de les tasques científiques assignades i contribuir a l'actualització científica i metodològica del personal en formació.
- Vetllar per les condicions laborals del personal en formació, així com per la seva adequada preparació en matèria de prevenció de riscos laborals.
- Actualitzar el personal en formació en relació amb les normes legals que afecten la pràctica científica.

6. Autories i contribucions

L'autoria és la condició d'autor o autora referida a una obra, que en aquest cas és de caràcter científic. És una manera explícita d'assignar responsabilitat i reconèixer els mèrits d'un treball intel·lectual. Les pràctiques d'autoria han de ser jutjades honestament en funció de la contribució al producte final. L'autoria és important a nivell individual per a la reputació, la promoció acadèmica i l'obtenció de finançament investigador, així com per reforçar la reputació de la institució a la qual pertany l'autor.

Moltes institucions tenen establerts uns estàndards d'autoria. Aquests estàndards acostumen a ser similars però poden canviar al llarg del temps. D'altra banda, algunes revistes científiques demanen no només qui són els autors sinó també la contribució específica de cada un d'ells en l'estudi, quelcom que seria recomanable que es fes de manera generalitzada.

En aquest context, basant-nos en els documents revisats (vegeu l'apartat "Bibliografia": 2-5), establim les recomanacions següents en relació amb els criteris i ordre d'autoria:

6.1. Criteris d'autoria i contribucions

L'autoria només depèn del tipus de contribució feta en la recerca, i no pas del fet de tenir una determinada professió o posició jeràrquica, ni tampoc del tipus de relació laboral.

1. **Es consideren autors** d'un treball de recerca, publicació o patent totes les persones que hagin contribuït substancialment i de forma intel·lectual a l'estudi. **Els autors han de complir els quatre criteris següents** per poder ser designats i reconeguts com a tals:
 - a) Haver contribuït a la concepció i disseny de l'estudi o a l'adquisició, l'anàlisi o la interpretació de les dades.

- b) Haver contribuït a la lectura crítica o preparació de les comunicacions, informes o publicacions resultants.
- c) Haver aprovat la versió final per ser publicada, en el cas dels manuscrits enviats per al seu registre o publicació.
- d) Estar d'acord a responsabilitzar-se de tots els aspectes del treball i garantir que totes les qüestions relacionades amb l'exactitud i la integritat de qualsevol part del treball seran degudament investigades i resoltes.

L'autor, a més de ser responsable de les parts que ha fet, hauria de ser capaç d'identificar qui són els responsables de cadascuna de les altres parts del treball, i seria desitjable que confiés en la capacitat i la integritat de tothom amb qui comparteix autoria.

2. **No es consideren autors** les persones que hagin tingut una mera participació en l'obtenció de recursos o en la recollida de dades, com ara el subministrament de dades de rutina o la provisió de subjectes d'experimentació. Aquest fet no justifica la condició d'autor però cal recollir els noms d'aquestes persones en l'apartat d'agraïments.

3. **Apartat d'agraïments.** Totes les persones que hagin participat en l'estudi d'una manera que no sigui intel·lectual, així com aquelles que hi hagin contribuït intel·lectualment però no compleixin els quatre criteris d'autoria definits a l'apartat 1, s'han d'esmentar a l'apartat d'agraïments. També les persones que hagin donat suport financer o material per al projecte, suport administratiu, assistència o suport tècnic per a l'edició del manuscrit.

Cal especificar les contribucions específiques de manera individual o bé col·lectivament (si és el cas). I cal tenir present que les persones esmentades tenen dret a declinar la seva menció en aquest apartat, per la qual cosa els autors han d'intentar obtenir prèviament el seu permís per escrit.

4. **Autors honoraris i "fantasmes".** La persona que, per la seva situació jeràrquica o posició laboral, com a cap del grup de recerca o del servei/unitat/departament, demana constar com a autor *ex officio* viola

la llibertat acadèmica i comet un acte d'injustícia, altrament dit d'abús d'autoritat. Inversament, l'omissió de qualsevol persona que compleixi els criteris definits a l'apartat 1 suposa un acte d'apropiació indeguda de la propietat intel·lectual per part de la resta d'autors.

5. **Autories de grup.** En el cas d'una autoria atribuïda a un grup corporatiu d'estudis multicèntrics (sigui única o acompanyada d'autories individuals), tots els membres del grup que figurin com a autors han de complir els criteris d'autoria definits prèviament. Els membres del grup que no compleixin aquests criteris se citaran amb la seva autorització com a col·laboradors en l'apartat d'agraïments o bé en un apèndix, segons l'estil de la revista.
6. **Autoria principal compartida.** Quan, en un treball, dos o més autors hagin dedicat el mateix esforç i hagin compartit la tasca principal del treball de recerca, tindran la mateixa consideració de primers autors. Aquesta condició també es pot aplicar, amb el mateix criteri, en el cas dels autors intermedis i sèniors.

6.2. Ordre d'autoria

L'ordre d'autoria hauria de reflectir el grau de contribució a l'estudi i el treball de publicació. Es recomana:

- Que els autors decideixin l'ordre d'autoria conjuntament abans de començar el treball i abans d'enviar un manuscrit per a la seva publicació.
- Fer una descripció específica de les contribucions de cada autor.
- Que el primer autor faci una breu descripció per escrit de com s'ha decidit l'ordre d'autoria.
- Que els eventuais canvis en l'autoria (canvis d'ordre, inclusió de nous autors o retirada d'altres) siguin debatuts i aprovats per tots els autors.

Com a norma general, l'ordre d'autoria en les publicacions ha de ser el següent:

- El **primer autor** és qui ha fet l'esforç més important en la recerca i ha preparat el primer esborrany de l'article.
- La persona sènior que dirigeix i/o té l'última responsabilitat en el protocol de recerca és el **darrer autor**.
- La **resta d'autors** poden aparèixer ordenats per ordre d'importància o, en determinats casos, per ordre alfabètic.
- L'**autor de correspondència** és el que té la responsabilitat principal en tot el procés editorial de la publicació d'un manuscrit, així com en les interaccions futures que es derivin de la publicació del treball.

6.3. Disputes sobre l'autoria

L'autor sènior es defineix com la persona que lidera l'estudi i és responsable d'assegurar que la contribució de tots els participants en l'estudi estigui adequadament reconeguda. En el cas de desacords en l'autoria, la solució correspon a l'autor sènior, després de consultar els altres autors. Si el procés no arriba a una resolució, cal l'arbitratge d'una tercera persona, desinteressada i amb els coneixements necessaris, que sigui acceptada per tots els autors. I, si malgrat això no s'arriba a un acord, la Comissió d'Investigació pot actuar com a àrbitre.

6.4. Indicació de l'autoria en qualsevol informe

En l'edició d'esborranys interns, memòries, informes de treball o tècnics o qualsevol altre escrit dirigit a tercers, cal incloure els noms dels autors de la recerca o estudi de la mateixa manera que si es tractés d'una publicació científica.

7. Conflictes d'interessos

Hi ha un conflicte d'interessos quan un autor (o la institució a la qual pertany), un revisor o un editor tenen una relació personal o financera que influeix inadequadament en les seves accions. Els conflictes d'interessos ocasionats per relacions financeres (relacions laborals, consultories, honoraris, etc.) són els més fàcilment identificables. Els conflictes, però, poden ser deguts a altres motius, com ara les relacions personals, la competitivitat acadèmica, la vanitat o fins i tot la passió intel·lectual. Aquests conflictes són inevitables i es tracta de fer conèixer les relacions que poden influir o ser percebudes com a influències (malgrat no ho siguin segons el nostre judici professional).

7.1. Conflicte d'interessos en la investigació científica

Es dona quan el judici del professional en relació amb el seu interès primari es veu influït per un interès secundari com el profit econòmic o l'afany de notorietat. Sempre s'han de declarar o fer explícits els potencials conflictes d'interessos relacionats amb la investigació.

7.2. Conflicte d'interessos en la publicació científica

- En relació amb l'autoria individual
 - Els autors són responsables de revelar qualsevol relació personal o financera que pugui existir.
 - Els autors han d'identificar les persones que hagin proporcionat assistència en l'elaboració del manuscrit i, en el cas que hagin estat retribuïdes econòmicament, especificar la seva font de finançament.
 - Els autors també han de revelar els potencials conflictes amb els participants en l'estudi.

- En relació amb el finançament del projecte
 - Els investigadors tenen l'obligació ètica de publicar únicament resultats que siguin fidedignes i garantir en tot moment que cap ajuda econòmica no els esbiaixi intencionadament.
 - Els investigadors no han de fer acords que interfereixin en l'accés a les dades, l'anàlisi estadística, la preparació del manuscrit o la seva publicació de manera independent.
- En relació amb els editors i avaluadors externs (revisors o consultors)
 - Els editors han d'establir els mecanismes necessaris per resoldre els seus propis conflictes d'interessos, els del seu equip editorial i els dels autors i revisors, per tal de garantir la qualitat de les publicacions.
 - Les revisions han de ser objectives, basades en criteris científics i no en criteris d'opinió ni idees personals. Si hi ha una vinculació directa amb els autors, o una competitivitat estreta, o bé no hi ha una preparació suficient, s'ha de rebutjar la revisió.

El Committee on Publication Ethics (COPE) ha publicat unes guies sobre bones pràctiques a <http://publicationethics.org> i defineix el conflicte d'interessos com aquell que, si es revelés posteriorment, podria fer que el lector se sentís raonablement decebut o enganyat.

7.3. Conflicte d'interessos en la presentació científica

Quan un professional de la salut participa en reunions científiques (cursos, congressos, simposis, reunions clíniques, etc.), ha d'indicar explícitament si hi ha cap conflicte d'interessos en relació amb el tema que ha de presentar. Això és particularment important si es té alguna relació directa o indirecta amb els patrocinadors.

8. Propietat intel·lectual i industrial

La propietat intel·lectual i industrial dóna als seus titulars el dret a la transferència de coneixement i a la seva explotació comercial.

8.1. Titulars de la recerca i els seus resultats

D'acord amb la normativa vigent aplicable en matèria de propietat intel·lectual i industrial de cada una de les entitats, correspon al Grup MútuaTerrassa la titularitat dels resultats de recerca i innovació desenvolupats pel seu personal en el marc de la relació que aquest mantingui amb els respectius centres, sense perjudici que contractualment es puguin especificar altres fórmules respecte de la seva titularitat i explotació.

En qualsevol cas, els membres de les entitats del Grup MútuaTerrassa han de mantenir, de conformitat amb el que preveu la normativa aplicable, aquells altres drets de caràcter irrenunciable que els corresponguin sobre l'obra o la invenció que desenvolupin, en particular el dret a ser reconeguts com a inventors o autors.

8.2. Col·laboració amb tercers

La transferència de coneixement i tecnologia i la titularitat dels resultats s'han de definir per escrit en un acord específic entre MútuaTerrassa i els tercers.

La titularitat dels drets sobre els resultats que es generin en el curs del desenvolupament d'un projecte de recerca en el marc d'aquesta col·laboració, així com la determinació de la fórmula per a la seva explotació comercial, han de ser acordades per les entitats que participin en el projecte, mitjançant un conveni o bé a través de les bases que regulin aquesta recerca o innovació.

Així mateix, tots els acords adoptats entre l'entitat patrocinadora i el centre o centres de què depenen la persona o persones responsables de la recerca han de quedar recollits en el corresponent conveni (o convenis). El conveni inclourà necessàriament tot allò que faci referència a les contraprestacions econòmiques relacionades de manera directa o indirecta amb la recerca, així com la confidencialitat de les dades i la titularitat dels resultats.

Aquests pactes han de ser accessibles als organismes, comitès i persones amb responsabilitats sobre l'assumpte pactat. En l'intercanvi o transferència de coneixement i tecnologia amb entitats privades, cal que prevalgui sempre l'interès públic, de tal manera que els acords es facin amb total transparència.

8.3. Obligació de comunicació de l'obtenció de resultats susceptibles de protecció

Tal com s'especifica al *Manual de bones pràctiques en matèria de transferència de resultats de la recerca i innovació* (document realitzat per la FMT en col·laboració amb l'assessoria jurídica de MútuaTerrassa, en fase d'esborrany a data de juliol del 2015), el personal investigador ha de comunicar amb caràcter immediat a l'òrgan responsable del Grup MútuaTerrassa en matèria de transferència de resultats (la FMT) l'obtenció de qualsevol resultat derivat de la seva activitat que pugui ser susceptible de protecció per un dret de propietat industrial i/o intel·lectual, signant un full d'autoria on es corroborin els resultats inèdits.

En relació amb els resultats de MútuaTerrassa derivats de projectes de col·laboració amb altres entitats públiques i/o privades, la divulgació de resultats i la protecció s'han de fer de conformitat amb el que s'estableixi al respecte en els convenis subscrits entre les entitats col·laboradores o bé segons les bases que regulin aquesta recerca o innovació.

Els inventors o autors dels resultats es comprometen a col·laborar amb la FMT en tot allò que sigui necessari per obtenir la protecció d'aquests drets. Això

també seria aplicable a possibles resultats derivats de projectes de col·laboració amb altres entitats públiques i/o privades.

9. Citació de la producció científica

- **Manual d'estil**

Exemples de citació. Resum. Disponible a:

www.mutuaterassa.com/mutuanet/fundaciorecerca (apartat "Recerca")

Normes de Vancouver. Disponible a:

www.icmje.org

Versió en castellà disponible a:

www.metodo.uab.cat/docs/Requisitos_de_Uniformidad.pdf

- **Filiació**

Departament/Servei/Unitat XXX. Hospital Universitari MútuaTerrassa.
Universitat de Barcelona. Terrassa. Espanya.

Departament/Servei/Unitat XXX (si escau). Centre d'Atenció Primària XXX.
Hospital Universitari MútuaTerrassa. Universitat de Barcelona. Terrassa.
Espanya.

Departament/Servei/Unitat XXX. Centre Sociosanitari. Fundació Vallparadís
MútuaTerrassa. Terrassa. Espanya.

Unitat XXX. Fundació de Docència i Recerca MútuaTerrassa. Terrassa.
Espanya.

10. Bibliografia

1. Associació Mèdica Mundial. "Declaración de Helsinki de la AMM. Principios éticos para las investigaciones médicas en seres humanos" (64a Asamblea General, Fortaleza, Brasil, octubre del 2013). Disponible a:
<http://www.wma.net/es/30publications/10policies/b3>
(accés: juliol del 2015)
2. The International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE). "Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing and Publication of Scholarly Work in Medical Journals". Actualitzat el desembre del 2014. Disponible a:
<http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>
(accés: juliol del 2015)
3. American Medical Association. The JAMA Network. "JAMA Instructions for Authors - Authorship Criteria and Contributions and Authorship Form". Disponible a:
<http://jama.jamanetwork.com/public/instructionsForAuthors.aspx>
(accés: juliol del 2015)
4. Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona. "Codi de bones pràctiques científiques". Disponible a:
<https://intranet.imim.cat/files/news/CodiBPC.pdf>
(accés: juliol del 2015)
5. Universitat de Granada. Vicerectorat de Política Científica i Investigació. "Código de buenas prácticas en investigación de la Universidad de Granada". Disponible a:
http://investigacion.ugr.es/pages/jornadas/proyectos_2013/recomendacionesdebuenaspracticas
(accés: juliol del 2015)